

development is one of the most important tasks of the present. The problem of solving is the organizational and methodological issues related to the preparation of children for school. Particularly important is the development of special methodological systems that take into account the complexity and heterogeneity of the contingent of children with speech impairments in preschool children. There is a need for individualized, more differentiated correctional influence, improvement of methodological developments, application of innovative technologies, as well as the introduction of a tendency to update the content of education. The article is devoted to the problem of studying the lexical side of children's speech with a general speech underdevelopment. In particular, attention is focused on the study of the state of emotional vocabulary in preschool children with this pathology. Describes the features of vocabulary expressing the emotions of children with , the pr general hypoplasia of speech, oposed methodical techniques aimed at activating the words-emotiviv in the speech of preschool children with a general underdevelopment of speech. The main ways of optimization of emotional vocabulary and the importance of corrective-logopedic work in the main areas are determined and disclosed.

Key words: vocabulary, motivation, ways of optimization, general underdevelopment of speech.

УДК 378.011.3 – 051:78]:39:008

Надія ГОЛУБИЦЬКА

*викладач кафедри теорії та методики музичної освіти,
хорового співу і диригування факультету мистецтв
імені Анатолія Авдієвського*

*Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова,
м. Київ, Україна*

e-mail: nadijkago@gmail.com

ДІАГНОСТИКА СТАВЛЕННЯ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИКИ ДО ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ЕТНОПЕДАГОГІЧНОЇ КУЛЬТУРИ У ПРОЦЕСІ ФАХОВОГО НАВЧАННЯ

У статті з'ясовано ставлення студентів вищих музично-педагогічних ВНЗ до проблематики формування етнопедагогічної культури у процесі фахового навчання. Наведено діагностичні запитання, що були включені у пілотне опитування на етапі констатувального експерименту. Подано результати аналізу й класифікації отриманих статистичних даних відповідно до позитивних, нейтральних та негативних відповідей.

Ключові слова: етнопедагогічна культура, майбутній вчитель музики, українська народна педагогіка, методи і засоби української народної педагогіки, етнопедагогічна підготовка.

До найбільш важливих напрямів сучасного реформування вищої мистецької освіти належить її переведення на національну основу згідно до нагальних вимог українського суспільства з метою модернізації фахового навчання педагогів-музикантів, здатних до виховання підростаючого покоління у дусі національних традицій і патріотизму. Саме тому проблематика формування етнопедагогічної культури майбутніх учителів музичного мистецтва, яка передбачає формування в них національної свідомості й способу мислення, а також залучає методи й засоби української народної педагогіки, спрямовані на виховання українців відповідно до паритету національних виховних ідеалів, набуває величезної актуальності. Адже «...обидва створені українською народною педагогікою виховні ідеали повністю відповідають двом типам української ментальності – землеробському і козацькому» [2, 190].

З огляду на вищезазначене, метою даної статті є з'ясування й аналіз існуючого спектру ставлень студентів та викладачів до проблематики етнопедагогічної культури вчителя музичного мистецтва. Для цього нами було спеціально розроблено й проведено пілотне опитування, яке охопило 238 респондентів, серед яких знаходилось 162 студенти факультетів та інститутів мистецтв педагогічних університетів, а також 76 викладачів.

Розроблення запитань для пілотного діагностичного опитування базувалось на тому, що поняття «етнопедагогічна культура» є зрозумілим у повній мірі тільки респондентам – представникам професорсько-викладацького складу, оскільки це поняття є недостатньо дослідженим. Для респондентів-студентів це поняття не є завжди зрозумілим. Саме тому під час формулювання запитань ми намагалися застосовувати таку термінологію,

яка дозволить зрозуміти усім респондентам сутність поставлених запитань. Діагностичне опитування передбачало покровові відповіді респондентів на ряд поставлених запитань.

На перше запитання «Як Ви ставитесь до твердження, що українська народна педагогіка є основою українського національного навчання та виховання всіх рівнів?» відповіді «Безумовно», «Так і повинно бути», «Дуже добре», «Вважаю це єдино правильним» тощо надали 47,6% респондентів. 31,1% опитаних зазначили, що ставляться у цілому позитивно, але мають певні застереження, на кшталт: «досвід української народної педагогіки треба вивчати, але не завжди застосовувати», «українська народна педагогіка може складати основу українського національного навчання та виховання тільки частково, а спиратися треба на здобутки професійної педагогіки», «українську народну педагогіку доцільно використовувати тільки у дошкільних закладах та у початковій школі». Негативне ставлення під час відповіді на перше запитання виказали – 14,4% респондентів. 6,9% опитаних не відповіли на запитання. Причому близько половини тих, що не відповіли, зазначили, що взагалі не володіють інформацією про українську народну педагогіку.

На друге запитання «Як, на Вашу думку, позначиться цілеспрямована етнопедагогічна підготовка на загальній фаховій підготовці майбутніх учителів музики?» відповіді розподілились наступним чином. Абсолютна більшість опитаних 68,3% зауважили, що цілеспрямована етнопедагогічна підготовка студентів музично-педагогічних ВНЗ є необхідною для підвищення загального рівня фахової підготовки. Зокрема, аналіз відповідей групи професорсько-викладацького складу засвідчив цікаву тенденцію: 42,6% респондентів з цієї групи зазначили, що вивчення української етнопедагогіки, української етномузичної педагогіки потребує створення спеціального навчального курсу. У той же час, аналіз відповідей на це запитання групи студентів-респондентів показав, що 87,5% опитаних, з числа тих, хто відповів позитивно, вважають, що етнопедагогічна підготовка у них взагалі відсутня.

19,7% опитаних відповіли, що вважають цілеспрямовану етнопедагогічну підготовку важливою для підвищення рівня фахової підготовки, але у сенсі «бачення загальної картини розвитку педагогічної науки», «розуміння рис національної ментальності», «суттєвого доповнення до історії педагогіки» тощо. 8,2 % респондентів зазначили, що не бачать жодного впливу цілеспрямованої етнопедагогічної підготовки на загальну фахову підготовку майбутніх учителів музики, вказавши,

що «і без етнопедагогічної підготовки не вистачає годин музичну підготовку», що «займатися музичним фольклором просто не цікаво», «цей напрям є перспективним тільки для фольклористів». 3,8% опитаних не спромоглися надати відповідь на це запитання.

На третє запитання «Чи достатньою, на Вашу думку, є кількість запланованих годин для вивчення навчальної дисципліни «Народознавство і музичний фольклор України», яка надає окремі знання у галузі української етнопедагогіки?» (Прим.: на денному відділенні цей курс викладається протягом одного семестру; з аудиторних занять: лекційних 26 год., семінарських 8 год.) узагальнений аналіз отриманих відповідей засвідчив, що абсолютна більшість – 77,1% респондентів – вважають, що кількість запланованих годин для вивчення цієї навчальної дисципліни є недостатньою. 9,6% опитаних зазначили, що вказана кількість годин, на їх думку, є цілком достатньою. 10,7% не визначились із відповіддю на це запитання. 3,3% респондентів зазначили, що взагалі не бачать необхідності у вивченні цієї навчальної дисципліни у музично-педагогічному ВНЗ.

У наступному запитанні ми поставили на меті встановити «Чи є доцільним розробляти спеціальні методики музичного навчання, які б у своєму педагогічному інструментарії сполучали методи і засоби мистецького навчання із методами і засобами української народної педагогіки?». У відповідях на це запитання респонденти розподілились наступним чином. 75,6% вказали на доцільність розроблення означених методик. 8% опитаних відповіли негативно. 16,4% не змогли визначитись із відповіддю.

Останнє ключове запитання було сформульовано наступним чином: «Чи вважаєте Ви необхідним спрямувати фахове навчання студентів на комплексне формування у них такої культури, яка б забезпечила майбутньому учителю музичного мистецтва уміння застосовувати в конкретних проблемних ситуаціях музичного навчання школярів методи української народної педагогіки, засоби й теоретичні положення української етномузичної педагогіки, а також враховувати психологічні особливості ментальності українського народу?».

Відповідаючи на це запитання, позитивно висловились 72,6% опитаних. Причому спектр думок розподілився за різними напрямками позитивних наслідків формування такої культури: від «Сформованість такої культури забезпечить дотримання національних традицій навчання й виховання», «Формування такої культури сприятиме підйому патріотичного виховання у школі»,

«Якщо така культура буде сформована у переважної більшості вчителів, то у школі знизиться рівень хуліганства, жорстокого поводження з однокласниками та вчителями» до «Розвиток такої культури призведе до популяризації українських народних пісень серед дітей та дорослих» та «Сформованість такої культури дозволить виправити вади національної психіки українців».

Негативне ставлення під час відповіді на останнє ключове запитання виказали – 13,9% респондентів. Тут також спектр думок розподілився за різними напрямками на кшталт: «Увагу на факультетах мистецтв треба концентрувати на формуванні музично-педагогічних та музично-виконавських умінь, а не розпорозуватись на етнопедагогіку та національну ментальність», «Не розумію, до чого вчителю музики користуватись методами й засобами етнопедагогіки», «Така культура – це надбання для вузьких спеціалістів з народознавства».

13,5% опитаних не змогли відповісти на це запитання, зазначаючи «Не знаю нічого конкретного про методи й засоби української етнопедагогіки», «Не володію інформацією про психологічні особливості ментальності українського народу», «Не вважаю правильним відповідати «так» чи «ні», не розбираючись у цих питаннях».

Аналізуючи, порівнюючи й узагальнюючи статистичні дані, отримані в результаті пілотного діагностичного опитування, на основі застосування формули

$$M = \frac{x_1 + x_2 + x_3 + \dots + x_n}{n} = \frac{\sum x_i}{n}, [1, 219]$$

було встановлено, що позитивне ставлення до проблеми формування в майбутніх учителів музики етнопедагогічної культури виявили 74,46% респондентів, негативне – 11,56%, у той час, як не визначились із власним ставленням – 12,96%. Позитивне ставлення у 77,1% опитаних проявилось навіть опосередковано, під час відповіді на третє запитання щодо того, чи достатньою, на думку респондентів, є кількість запланованих годин для вивчення навчальної дисципліни «Народознавство і музичний фольклор України», яка є єдиною дисципліною, що надає окремі знання у галузі української етнопедагогіки. Адже відповідаючи про недостатність запланованих годин, респонденти проявили розуміння щодо більших витрат навчального часу на здобуття етнопедагогічних знань.

Таким чином, з'ясування шляхом пілотного діагностичного опитування й аналізу його результатів існуючого спектру ставлень студентів та викладачів до проблематики етнопедагогічної культури вчителя музичного мистецтва дозволило констатувати, що переважна більшість студентів та викладачів (74,46%) не просто позитивно ставиться до проблеми формування етнопедагогічної культури майбутнього вчителя музики, але й вважає її актуальною й перспективною. 68,3% опитаних зауважили, що цілеспрямована етнопедагогічна підготовка студентів музично-педагогічних ВНЗ є необхідною для підвищення загального рівня фахової підготовки. 75,6% вказали на доцільність розроблення спеціальних методик музичного навчання, які б у своєму педагогічному інструментарії сполучали методи і засоби мистецького навчання із методами і засобами української народної педагогіки.

Вельми показовою стала думка респондентів щодо недостатньої кількості годин, які виділяються за навчальним планом для вивчення навчальної дисципліни «Народознавство і музичний фольклор України», яка є єдиною навчальною дисципліною, яка володіє потенціалом щодо ознайомлення із основними позиціями української народної педагогіки.

Доцільно також зазначити, що специфічною ознакою пілотного діагностичного опитування стало те, що основна кількість респондентів, які не спромоглися відповісти на запитання, посилюючись на відсутність знань у галузі української етнопедагогіки (76 % від кількості тих, хто не надав відповіді на запитання), навчаються на першому курсі музично-педагогічного ВНЗ і ще не вивчали курсу «Народознавство і музичний фольклор України».

З огляду на вищезазначене, перебіг пілотного опитування, аналіз отриманих статистичних даних засвідчив не тільки актуальність проблематики етнопедагогічної культури студентів у музично-педагогічних ВНЗ, але й дозволив виявити специфіку формування досліджуваного феномену. Це посприяло розробленню комплексного методичного інструментарію для цілеспрямованого формування етнопедагогічної культури майбутніх учителів музичного мистецтва у процесі фахового навчання.

Список використаних джерел

1. Гончаренко С. У. Педагогічні дослідження: методичні поради молодим науковцям / Семен Устимович Гончаренко. – Київ-Вінниця : ДОВ «Вінниця», 2008. – 278 с.
2. Хоружа О. В. Становлення виховних ідеалів народної педагогіки у контексті історичного розвитку українського етносу / О. В.Хоружа // Науковий часопис національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи: Зб. наук. Праць. – К. : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2007. – Випуск 10. – С. 183-191.

References

1. Honcharenko S.U. Pedagogichni doslidzhennya: metodychni porady molodym naukovtsyam / Semen Ustymovych Honcharenko. – Kyiv-Vinnytsya: DOV «Vinnytsya», 2008. – 278 s.
2. Khoruzha O.V. Stanovlennya vykhovnykh idealiv narodnoyi pedahohiky u konteksti istorychnoho rozvytku ukrayin-s'koho etnosu / O.V. Khoruzha // Naukovyy chasopys natsional'noho pedahohichnoho universytetu imeni M. P. Drahomanova. Seriya 5. Pedahohichni nauky: realiyi ta perspektyvy: Zb. nauk. Prats'. – K.: NPU imeni M. P. Drahomanova, 2007. – Vypusk 10. – S. 183-191.

Голубицкая Надежда. Диагностика отношения будущих учителей музыки к проблеме формирования этнопедагогической культуры в процессе профессионального обучения.

В статье установлено отношение студентов музыкально-педагогических вузов к проблематике формирования этнопедагогической культуры в процессе профессионального обучения. Приведены диагностические вопросы, включенные в пилотный опрос на этапе констатирующего эксперимента. Поданы результаты анализа и классификации полученных статистических данных согласно положительных, нейтральных и отрицательных ответов.

Ключевые слова: этнопедагогическая культура, будущий учитель музыки, украинская народная педагогика, методы и способы украинской народной педагогики, этнопедагогическая подготовка.

Golubitska Nadiya. Diagnostics of the attitude of future music teachers to the problem of the formation of ethno-pedagogical culture in the process of professional training.

The article establishes the attitude of students of musical pedagogical universities to the problems of formation of ethno-pedagogical culture in the process of professional training. Diagnostic questions included in the pilot poll at the stage of the ascertaining experiment are given. The results of analysis and classification of the received statistical data are submitted according to positive, neutral and negative answers.

Key words: ethno-pedagogical culture, future teacher of music, Ukrainian folk pedagogy, methods and methods of Ukrainian folk pedagogy, ethno-pedagogical preparation.

УДК 378+316.444.5

Ольга ДЕМ'ЯНЕНКО

*кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри іноземних мов
Миколаївського національного університету імені В.О.Сухомлинського,
м. Миколаїв, Україна*

e-mail: olgademyanenko@gmail.com

МЕТОДОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ МОБІЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ У ПОЛІКУЛЬТУРНОМУ ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ

Стаття присвячена дослідженню актуальної проблеми формування й розвитку професійної мобільності студентів в умовах полікультурної освіти. Автор розглядає методологічний аспект проблеми формування професійної мобільності студентів. На основі теоретичного аналізу психолого-педагогічної літератури уточнюється поняття професійної мобільності в контексті полікультурної освіти. Розкрито вплив основних діалектичних законів філософії на процес формування професійної мобільності в умовах закладу вищої освіти. Вивчення іноземної мови у закладах вищої освіти розглядається як важливий фактор формування професійної мобільності майбутніх спеціалістів, що розширює можливості особистісного та професійного розвитку, здійснення професійної діяльності в міжкультурному контексті.

Ключові слова: професійна мобільність студентів, методологічний аспект, вивчення іноземної мови, полікультурний освітній процес, мовна підготовка.

Інтеграційні процеси, що відбуваються в світовому співтоваристві, проникають в систему освіти, яка стає основною продуктивною силою суспільства. Поряд з цим виникає необхідність в створенні певної системи професійної підготовки кадрів, що будується на принципах безперервності, наступності, інтегративності, гнучкості, конку-

рентоспроможності, інформаційної прозорості, мобільності, орієнтації на потреби особистості й суспільства. Якщо попередні покоління набували професію на все життя, то сучасне має бути готовим до зміни професійної діяльності та володіти професійною мобільністю у виробничих умовах, що швидко змінюються. Відповідно до нового